

ในการวิจัยเรื่อง " ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กรุงเทพมหานคร " มีวัตถุประสงค์วิธีดำเนินการวิจัย การสรุปผล การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 513 คน เป็นชาย 229 คน หญิง 284 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอนคือ สุ่มตัวอย่างโรงเรียนอย่างง่ายเพื่อเลือกโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งหมด 8 กลุ่มโรงเรียน มีโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้

แหล่งน้ำตามธรรมชาติ 32 โรง สุ่มเฉพาะโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำในอัตราส่วน 1:3 ได้จำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 11 โรง จากนั้นคำนวณขนาดของตัวอย่างประชากรนักเรียนตามสูตรของ ทาโร ยามาเน ได้จำนวนตัวอย่างประชากรนักเรียนที่เหมาะสม 378 คน และสุ่มตัวอย่างประชากรนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากโรงเรียนที่สุ่มได้ทั้ง 11 โรง โดยสุ่มมาโรงเรียนละ 1 ห้องเรียนเพื่อให้ได้ตัวอย่างประชากรตามลำดับ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบวัดเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำจำนวน 58 ข้อ โดยมีข้อความเกี่ยวกับการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ และการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลักษณะของแบบวัดเจตคติแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การเห็นความสำคัญ ความสนใจ และความนิยมชมชอบ โดยสร้างข้อความที่มีลักษณะการตอบแบบประเมินค่า 5 ระดับ ได้แก่

เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เห็นด้วย

ไม่แน่ใจ

ไม่เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ฉบับที่ 2 แบบวัดพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียนจำนวน 44 ข้อ โดยมีข้อความเกี่ยวกับการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ และการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลักษณะของแบบวัดพฤติกรรมแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ การปฏิบัติด้วยตนเอง การชักชวนผู้อื่นปฏิบัติ และการเข้าร่วมกับผู้อื่นในการปฏิบัติ โดยสร้างข้อความที่มีลักษณะการตอบแบบประเมินค่า 4 ระดับ ได้แก่

- ปฏิบัติเป็นประจำ
- ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่
- ปฏิบัติเป็นบางครั้ง
- ไม่ปฏิบัติเลย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงอธิบดีกรมสามัญศึกษา เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 11 โรงเรียน ซึ่งได้รับเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร และทำหนังสือถึงผู้บริหารโรงเรียนเพื่อเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นผู้วิจัยได้อธิบายเกี่ยวกับการทำแบบวัดเจตคติ และแบบวัดพฤติกรรม จากนั้นให้นักเรียนทำแบบวัดเจตคติและแบบวัดพฤติกรรมตามลำดับ โดยใช้เวลาในการทำประมาณ 50 นาที

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบวัดเจตคติ และแบบวัดพฤติกรรมมาคำนวณหาค่าร้อยละ และนำข้อมูลที่ได้จากแบบวัดเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำ และแบบวัดพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำมาตรวจความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วแจกแจงความถี่เพื่อนำมาใช้ในการคำนวณหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นคำนวณหาความสัมพันธ์ของค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติ กับค่าน้ำหนักคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรม (r_{xy}) โดยใช้สูตรค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนมีเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี และมีเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำในแต่ละด้านอยู่ในระดับดีด้วยคือ ด้านการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ด้านการ

ป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ และด้านการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. นักเรียนมีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์น้ำโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี และมีพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์น้ำในแต่ละด้านอยู่ในระดับดีด้วยคือ ด้านการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ด้านการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ และด้านการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. เจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการณ์การอนุรักษ์น้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .37

การอภิปรายผล

1. จากการศึกษาเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำของนักเรียน พบว่านักเรียนมีเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำในระดับดีคือ มีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนเท่ากับ 4.23 และผลจากการศึกษาเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำในแต่ละด้านพบว่า นักเรียนมีเจตคติในทางบวกต่อการอนุรักษ์น้ำในระดับดีทุกด้าน โดยมีระดับของเจตคติมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุดคือ การใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด การรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันได้มีการจัดการศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในหลักสูตรมัธยมศึกษา เช่น ในวิชาวิทยาศาสตร์ และโดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษาได้บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้โดยตรงคือ รายวิชา ส051 สิ่งแวดล้อมศึกษา และ ส053 ประชากรและสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2533) พร้อมทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนได้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมโดยผ่านทางสื่อมวลชนต่าง ๆ ซึ่งทำให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ดังที่ เอรอน ควิน ซาร์เทน (Aaron Quinn Sartain, 1973) ได้เสนอไว้ว่า เจตคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากสถาบัน เช่น โรงเรียน สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา หรือหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (2523) กล่าวไว้ว่า " ผลของการศึกษา และการให้ความรู้ ความเข้าใจ นั้นสามารถปรับ และปรุงแต่งเจตคติ พฤติกรรม ตลอดจนเสริมสร้างค่านิยม และก่อให้เกิดความสำนึกแห่งความรับผิดชอบทางด้านสิ่งแวดล้อมได้ " และตรงกับผลการวิจัยของ สมอง โปชิว (2524) และมานิต เรืองรัตน์ (2525) ที่พบว่า นักเรียนมีเจตคติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำเป็นรายด้านโดยเรียงจากด้านที่นักเรียนมีระดับเจตคติจากมากไปหาน้อยมีข้อค้นพบดังนี้

1.1 ด้านการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นด้านที่นักเรียนมีค่าเฉลี่ยน้ำหนัคะแนนเจตคติมากที่สุด โดยนักเรียนมีเจตคติในระดับดีมากเกี่ยวกับหลังจากใช้น้ำเสร็จแล้วต้องปิดก๊อกน้ำให้สนิททุกครั้งเพื่อไม่ให้น้ำไหลทิ้งโดยเปล่าประโยชน์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่านักเรียนมีความสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำ โดยมีความตระหนักถึงการประหยัดน้ำทั้งนี้เนื่องมาจากปัจจุบันปัญหาการขาดแคลนน้ำเป็นปัญหาที่อยู่ในขั้นวิกฤต และได้มีการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันประหยัดน้ำจึงช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึก และเจตคติที่ดีต่อการอนุรักษ์น้ำ ดังที่ ไพฑูรย์ พะลาเยสุต (2534) กล่าวไว้ว่า การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้จักทรัพยากรน้ำอย่างครบถ้วนการ ตั้งแต่การกำเนิดการใช้น้ำ และการอนุรักษ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องจะช่วยบรรเทาปัญหาได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิม อ่ำเอี่ยม (2528) ซึ่งพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติเกี่ยวกับปัญหาล้างขวดล่อมนักเรียนคือ การชมรายการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมสื่อสาร การอ่านสารคดีบทความเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และนักเรียนมีเจตคติที่ไม่ดีเกี่ยวกับการร่อนน้ำฝนไว้ใช้เป็นการช่วยประหยัดน้ำประปาได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันประชาชนส่วนใหญ่น้ำประปาและน้ำคอกไม่ได้ร่อนน้ำฝนไว้ใช้ โดยเฉพาะในกรุงเทพมหานคร อาจเป็นเพราะฝนไม่ตกตามฤดูกาล น้ำฝนอาจปนเปื้อนมลพิษในอากาศ ทำให้นักเรียนเกิดความไม่เข้าใจจึงมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเรื่องดังกล่าวได้ ทั้งนี้ น้ำฝนยังสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในครัวเรือนได้แม้จะไม่ค่อยสะอาดเหมือนสมัยก่อน เช่น รดน้ำต้นไม้ และการร่อนน้ำฝนไว้ใช้เป็นการประหยัดน้ำได้วิธีหนึ่ง

1.2. ด้านการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ นักเรียนมีเจตคติต่อการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติในระดับดี นักเรียนมีเจตคติในระดับดีมาก ข้อที่ว่า การดูแลรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติเป็นหน้าที่ของทุกคน แสดงว่านักเรียนเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติมาก แม้ว่านักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 49.9 ไม่ได้มีบ้านพักอาศัยอยู่ใกล้แหล่งน้ำ และมีนักเรียนที่มีบ้านพักอาศัยอยู่ใกล้แหล่งน้ำร้อยละ 40.0 เท่านั้น ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ นนทลี วิษพันธ์ (2525) พบว่า นักเรียนที่อยู่ในแหล่งต่างกันมีเจตคติต่อปัญหาล้างขวดล่อมน้ำแตกต่างกัน การที่นักเรียนมีเจตคติเกี่ยวกับเรื่องนี้ในระดับดีมากอาจเป็นเพราะ

นักเรียนได้รับการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาอย่างต่อเนื่องจนถึงระดับมัธยมศึกษา จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม ดังผลการวิจัยของ เบ็ตตี มาเตลา เบอร์เซทท์ (Betty Martela Burchett, 1972) พบว่า การสอนของครู ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในชั้นเรียนระหว่างครูกับนักเรียน สิ่งเร้าภายนอก และการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบสำคัญในการเปลี่ยนแปลงเจตคติของนักเรียน และผลการวิจัยของ แซนดรา เค. เบิร์ช และคาร์ล อี. ชวาบ (Sandra K. Birch and Karl E. Schwaab, 1983) พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนเรื่องการอนุรักษ์น้ำมีเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการสอน และนักเรียนมีเจตคติในระดับพอใช้ ข้อที่ว่า การระบายมูลสัตว์ลงในแหล่งน้ำสาธารณะอาจกระทำได้บ้างถ้ามูลสัตว์นั้นเป็นอาหารของปลา แสดงว่านักเรียนไม่แน่ใจว่ามูลสัตว์ที่เป็นอาหารของปลานั้นทำให้เกิดปัญหาน้ำเน่าเสียได้

1.3 ด้านการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ นักเรียนมีเจตคติต่อการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำอยู่ในระดับดี โดยนักเรียนมีเจตคติในระดับดีมาก ในข้อที่ว่า โรงงานอุตสาหกรรมจำเป็นต้องมีระบบบำบัดน้ำเสียก่อนที่จะปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากการเน่าเสียของแหล่งน้ำได้ส่งผลกระทบต่อการค้าทางชีวิตของมนุษย์โดยตรงและ เป็นปัญหาที่รัฐบาลและเอกชนได้รณรงค์เพื่อแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสื่อมวลชนได้เผยแพร่ข่าวมาโดยตลอดทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักในปัญหาและสาเหตุการเน่าเสียของแหล่งน้ำ ซึ่งเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ และการขาดความรับผิดชอบต่อการรักษาแหล่งน้ำสาธารณะของชุมชนอื่นเนื่องมาจากความมั่งง่ายหรือการขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยของสุทิน กรินทรากุล (2533) ก็ได้พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่พึงประสงค์เกี่ยวกับการรับรู้ปัญหา และ เห็นความจำเป็นในการแก้ไข ป้องกันสิ่งแวดล้อมเป็นพิษในชุมชน และนักเรียนมีเจตคติในระดับดีเกี่ยวกับการสร้างอ่างเก็บน้ำให้ประโยชน์คุ้มค่าแม้มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติอยู่แล้ว แสดงให้เห็นว่านักเรียนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์น้ำ และมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำเป็นอย่างดี เพราะการสร้างอ่างเก็บน้ำช่วยป้องกันการขาดแคลนน้ำได้

2. จากการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียน พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำอยู่ในระดับดี และผลจากการศึกษาพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำในแต่ละด้านพบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำในระดับดีทุกด้าน โดยมีระดับของพฤติกรรมเรียงจาก

มากไปหาน้อยดังนี้คือ การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ การรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรรณภัทร พานิชเจริญ (2533) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะมลพิษในสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับดี และตรงกับงานวิจัยของ สุธีรา เลิศวิสุทธิไพบูลย์ (2536) ที่พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอยู่ในระดับดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอ. ดอยน์ ฮอสลีย์ (A. Doayne Horsley, 1978) ซึ่งพบว่า นักศึกษาปีที่ 1 แห่งมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ มีพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในระดับดีเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนได้รับการปลูกฝังแนวคิด และการปฏิบัติที่เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมจากการเรียนตามหลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

"เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสภาพ และการเปลี่ยนแปลงของสังคมในชุมชน สามารถเสนอแนวทางพัฒนาชุมชน ภูมิใจในการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์ และเสริมสร้างสิ่งแวดล้อม ศิลปะ วัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนของตน"

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2533) ประกอบกับกรุงเทพมหานครประสบปัญหาเกี่ยวกับน้ำทั้งในด้านปริมาณและด้านคุณภาพคือ ขาดแคลนน้ำสะอาด และขาดการบำบัดน้ำเสียที่เหมาะสม (ศิริพรต ผลสินธุ์, 2531) จึงได้มีการรณรงค์เกี่ยวกับการอนุรักษ์น้ำอย่างต่อเนื่อง และได้จัดให้มีการพัฒนาแหล่งน้ำในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เช่น วันสิ่งแวดล้อมโลก วันแม่แห่งชาติ เป็นต้น และสื่อมวลชนได้มีบทบาทในการเผยแพร่ความรู้ และผลงานด้านการอนุรักษ์น้ำอย่างกว้างขวางด้วยเหตุนี้ จึงทำให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติต่อสิ่งแวดล้อมไปในแนวทางที่เหมาะสม

เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำเป็นรายด้าน โดยเรียงจากด้านที่นักเรียนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำจากมากไปหาน้อย มีข้อค้นพบดังนี้

2.1 ด้านการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ เป็นด้านที่นักเรียนมีค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนพฤติกรรมมากที่สุด โดยนักเรียนมีพฤติกรรมในระดับดี ข้อที่ว่า เมื่อก๊อกน้ำในบ้านเรือนชำรุดนักเรียนจะซ่อมแซมด้วยตนเอง หรือรีบบอกให้ผู้ปกครองทราบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการที่ก๊อกน้ำในบ้านชำรุด เป็นปัญหาที่ใกล้ตัวซึ่งนักเรียนสามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง และจากการที่

นักเรียนได้รับการปลูกฝังเกี่ยวกับการประหยัดน้ำ ทำให้นักเรียนมีจิตสำนึกต่อการป้องกันการสูญเสียน้ำโดยเปล่าประโยชน์ และนักเรียนมีพฤติกรรมอยู่ในระดับควรปรับปรุงเกี่ยวกับเมื่อนักเรียนพบเห็นมีคนเปิดน้ำทิ้งไว้นักเรียนจะปล่อยทิ้งไว้เฉย ๆ เพราะนักเรียนไม่ได้เป็นคนเปิดการที่นักเรียนมีพฤติกรรมที่ควรปรับปรุงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว นักเรียนอาจจะคิดว่านักเรียนไม่ได้เป็นผู้กระทำ ควรจะให้ผู้ที่กระทำมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน

2.2 ด้านการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ นักเรียนมีพฤติกรรมการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติอยู่ในระดับดี โดยนักเรียนมีพฤติกรรมในระดับดีมากในข้อที่ว่า ถ้าหากนักเรียนมีบ้านพักอาศัยอยู่ริมแม่น้ำ นักเรียนจะไม่นำของใช้ หรือภาชนะที่สกปรกลงล้างในแม่น้ำลำคลองทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่ไม่ได้อาศัยอยู่ริมแม่น้ำ หรืออาจเป็นเพราะใช้น้ำประปา จึงทำให้ไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติ และแหล่งน้ำในกรุงเทพมหานคร บางแห่งก็ไม่สะอาดพอที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ จึงทำให้นักเรียนตระหนักถึงปัญหาน้ำเน่าเสียจึงมีพฤติกรรมในเรื่องนี้ในระดับดีมาก และนักเรียนมีพฤติกรรมในระดับพอใช้ ข้อที่ว่า ถ้านักเรียนอาศัยอยู่ริมแม่น้ำเมื่อเห็นผักตบชวา หรือกิ่งไม้ลอยมาติดอยู่ในแหล่งน้ำ นักเรียนจะเก็บขึ้นจากแหล่งน้ำ ทั้งนี้เนื่องจากการกำจัดผักตบชวา ขยะ หรือเศษกิ่งไม้ต่าง ๆ ในแม่น้ำ ลำคลอง บริเวณชุมชนจะมีเรือตักขยะของกทม. รับผิดชอบอยู่แล้ว และนักเรียนอาจไม่มีโอกาสได้ปฏิบัติในเรื่องนี้บ่อยครั้ง

2.3 ด้านการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด นักเรียนมีพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำด้านการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระดับดี โดยนักเรียนมีพฤติกรรมในระดับดีมาก ข้อที่ว่า นักเรียนรินน้ำใส่แก้วแค่เพียงพอกับความต้องการแล้วดื่มจนหมดแก้ว ทั้งนี้เนื่องจากการรณรงค์ให้มีการประหยัดน้ำในหลายรูปแบบเช่น การใช้ฝักบัวอาบน้ำแทนการอาบน้ำในอ่างอาบน้ำ การนำน้ำที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่อีกครั้ง ฯลฯ หรืออาจเกิดจากการอบรมสั่งสอนของครู หรือผู้ปกครองย่อมส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ดีต่อการประหยัดน้ำ นักเรียนมีพฤติกรรมที่ควรปรับปรุง ข้อที่ว่า นักเรียนเทเศษอาหารทิ้งก่อนที่จะนำจานไปล้าง อาจเป็นเพราะว่านักเรียนไม่เข้าใจว่าการล้างจานโดยไม่เทเศษอาหารทิ้งทำให้สิ้นเปลืองน้ำ และนักเรียนอาจปฏิบัติจนเคยชินเกี่ยวกับการนำจานไปแช่ไว้ในอ่างล้างจานเมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้วค่อยล้างพร้อมกัน เมื่อจะล้างจานก็เทน้ำและเศษอาหารทิ้งไป แล้วจึงเปิดน้ำใส่อ่างอีกครั้งเพื่อล้างจาน จึงไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการสิ้นเปลืองน้ำ

3. จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำกับพฤติกรรม

การอนุรักษ์น้ำตามการรับรู้ของนักเรียน พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับค่าคะแนนเฉลี่ยด้านพฤติกรรม ($r_{xy} = .37$) ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ ศิริพร หงส์พันธ์ (2527) ที่พบว่า เจตคติกับการปฏิบัติเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง และสอดคล้องกับที่ อรพินท์ เอี่ยมศิริ (2521) กล่าวว่า "พฤติกรรมของมนุษย์ขึ้นอยู่กับความเชื่อ เจตคติ ค่านิยมซึ่งจะกระตุ้นการตัดสินใจ" และสอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ตนเองที่ คาริล เบ็ม (Daryl Bem, 1972) ระบุว่า ผู้คนรู้เจตคติ อารมณ์ และสภาวะภายในอื่น ๆ ของเขา ส่วนหนึ่งจากการอนุมานจากการสังเกตพฤติกรรมภายนอกของเขาเอง หรือสภาพการณ์ที่พฤติกรรมนั้นเกิดขึ้น และบทความของ ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523) ก็ได้เสนอว่า เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบทางพฤติกรรม จึงเป็นข้อยืนยันหลักการได้ว่า เจตคติเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม หรือมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ดังนั้นการที่บุคคลมีเจตคติอย่างไรย่อมมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมอย่างนั้น

อย่างไรก็ตามงานวิจัยพบว่า เจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำและพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำมีความสัมพันธ์กันในทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้านการรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติเท่ากับ เท่ากับ .16 เมื่อพิจารณาระดับของเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำจากมากไปหาน้อยคือ การใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด การรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ ส่วนระดับของพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำจากมากไปหาน้อยคือ การป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ การรักษาแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า นักเรียนมีระดับเจตคติไม่สอดคล้องกับระดับพฤติกรรม โดยมีระดับเจตคติมากที่สุดเกี่ยวกับการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีระดับพฤติกรรมมากที่สุดเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นกับน้ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดเจตคติเป็นการวัดความรู้สึก ความคิดเห็นที่แท้จริงของนักเรียน ซึ่งนักเรียนเห็นความสำคัญและมีความสนใจเกี่ยวกับการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการอนุรักษ์น้ำ และการใช้น้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดคงเป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนมากที่สุด นักเรียนจึงให้ความสำคัญในเรื่องนี้มากกว่าด้านอื่น และการวัดพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำเป็นการวัดพฤติกรรมตามการรับรู้ของนักเรียนซึ่งบางข้อความอาจจะไม่ตรงกับการปฏิบัติจริง ๆ ของนักเรียนหรือนักเรียนไม่มีโอกาสในการปฏิบัติตามข้อความนั้นอย่างสม่ำเสมอ

จึงทำให้ระดับของเจตคติและพฤติกรรมแตกต่างกันในบางด้าน และจากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเจตคติต่อการอนุรักษ์น้ำกับพฤติกรรมการอนุรักษ์น้ำมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ข้อเสนอแนะในการจัดการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน ควรมีการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ของตน การสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาควรรนำวิธีการสอนที่ช่วยพัฒนาเจตคติของนักเรียน เช่น ใช้ทักษะการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม จัดสิ่งแวดล้อมและสร้างสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีการสอนสอดแทรกเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายวิชาต่าง ๆ และครูต้องสร้างแบบอย่างพฤติกรรมที่ดี ให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่ถูกต้อง เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติและพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารโรงเรียน ควรสนับสนุนครูและนักเรียนในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หรือจัดกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชน นอกจากนี้ควรมีการจัดอบรมครู บุคลากรในโรงเรียน และนักเรียนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บุคคลดังกล่าว มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยพัฒนาจิตสำนึกและเจตคติที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรร่วมมือกันรณรงค์และให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเจตคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยใช้เครื่องมือประเภทอื่น เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาเจตคติและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียนที่มีประสบการณ์ตรงในกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษา เช่น ค่าสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ